

хода в историко-педагогическом исследовании. Доказано, что, в отличие от источниковедческого анализа, предметом которого являются «свидетели времени» – источники, которые относятся к рассматриваемому периоду, историографический исследует исторические нарративы, которые содержат авторскую интерпретацию историко-педагогических событий. Это заставляет сосредотачиваться на том, как и в каких условиях исследовались эти события, какие именно и каким образом разнообразны социокультурные, политико-экономические, историко-педагогические и другие факторы могли отразиться на взглядах и убеждениях ученого – это все становится существенным для вывода о заложенных в наррации смыслах.

Ключевые слова: историографические источники, историография историко-педагогического исследования, исторический нарратив, нарративный подход, историко-педагогический нарратив.

Vorovka M. I. Narrative approach to historical and pedagogical research

The article deals with historiographic sources, historiography of historical and pedagogical research and historical narrative. Contextuality as a qualitative characteristic of historical and pedagogical narrative is considered; narrative approach and objectivity of historical knowledge, implementation of the narrative approach to historical and pedagogical research are observed. It is proved that unlike source analysis whose subject is determined like «witnesses of time», the sources related to the investigated period, the historiographical one observes historical narratives that contain the author's interpretation of historical and pedagogical events. It puts emphasis on how these events were investigated under certain conditions, what way the various social and cultural, political, economic, historical, pedagogical, and other factors could influence the views and beliefs of an scientist – all these points lead to the conclusion about the importance of a narrative.

Key words: historiographic sources, historiography of historical and pedagogical research, historical narrative, narrative approach, historical and pedagogical narrative.

УДК 378.147.31/88:004

Горбань С. І.

МОЖЛИВОСТІ ТЕХНОЛОГІЇ ПРОБЛЕМНОГО НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ САКРАЛЬНОГО ЖИВОПИСУ

У статті здійснено спробу на основі аналізу можливостей технології проблемного навчання обґрунтувати необхідність її впровадження у професійну підготовку майбутніх художників сакрального живопису. Розкрито три типи проблемного навчання, що характеризуються особливими способами взаємодії викладача і студентів; напрями використання технології проблемного навчання як інструмента навчання майбутніх художників сакрального живопису та засобу максимального наближення майбутнього фахівця до реальної професійної діяльності. Виділено продуктивність проектних технологій, які являють собою важливий інструмент проблемного навчання. Подано визначення дефініції «професійна компетентність художника сакрального живопису», її складників і структури. Надано можливості технології проблемного навчання у формуванні професійної компетентності майбутніх художників сакрального живопису за критеріями для оцінки рівня її сформованості.

Ключові слова: художник сакрального живопису, інноваційні технології, технологія проблемного навчання, професійна компетентність.

Інноваційні технології підготовки майбутніх художників сакрального живопису покликані сприяти становленню системи їхніх поглядів і мотивів, розвитку художнього мислення, активізації творчого потенціалу, формуванню особистісної культури, ціннісної свідомості майбутнього фахівця, але повинні реалізовуватись за дбайливого ставлення до культурних традицій, академічної художньої освіти, системи духовних цінностей, що сформувалася у вітчизняному мистецтві за минулі сторіччя. Інноваційні процеси в художній освіті необхідно пов'язувати з появою нових технік і технологій в образотворчому мистецтві. Відповідно, всі значні оновлення, що відбуваються в галузі образотворчого мистецтва, повинні знаходити відображення у змісті і у формах професійної підготовки майбутніх художників сакрального живопису.

Формування професійної компетентності майбутніх фахівців художніх спеціальностей розглянуто у працях І. Безиної [1], Н. Долгих [2], Л. Масол [5], В. Шакірової [13] та інших науковців. На думку дослідників, інноваційне навчання пов'язане з творчим пошуком на основі наявного досвіду і, відповідно, з його збагаченням стимулює активний відгук на проблемні ситуації, які виникають як перед окремим студентом, так і перед суспільством [3].

Мета статті полягає в обґрунтуванні необхідності впровадження технології проблемного навчання у професійну підготовку майбутніх художників сакрального живопису.

Однією з інноваційних технологій навчання, яка сприяє розвитку креативності майбутнього художника сакрального живопису, формуванню його пізнавальних інтересів і творчого мислення, є технологія проблемного навчання. Сутність технології проблемного навчання полягає в організації навчального процесу так, що замість передачі готових положень (правил, законів) науки викладач повідомляє фактичний

матеріал, дає його опис на фоні систематично створюваних ним проблемних ситуацій (завдань), постійно спонукає студентів до часткової або максимально повної самостійної пізнавальної діяльності з установленими і вирішенням навчальних проблем [6; 9].

Проблемне навчання спрямоване на формування пізнавальної самостійності студентів, розвиток їх логічного, раціонального, критичного і творчого мислення, пізнавальних здібностей; забезпечує глибину переконань, міцність засвоєння знань і творче їх застосування у практичній діяльності; сприяє формуванню мотивації досягнення успіху, розвиває розумові здібності; формує пізнавально-спонукальні мотиви пошукової діяльності. У цьому й полягає його головна відмінність від традиційного пояснювально-ілюстративного навчання [4; 12].

У педагогічній практиці розрізняють три типи проблемного навчання, що характеризуються особливими способами взаємодії викладача і студентів [4; 9]:

– проблемний виклад навчального матеріалу, сутність якого полягає в тому, що, створивши проблемну ситуацію і визначивши навчальну проблему, викладач не просто формулює наукові висновки, а відтворює перед студентами шлях вирішення цієї проблеми, розкриває внутрішні суперечності, доводить істинність отриманих результатів за допомогою експерименту чи дослідження, проведеного вченими. Цей тип проблемного навчання характерний для проблемних лекцій; проблемні лекції за темами: «Пам'ятки ранньохристиянського образотворчого мистецтва», «Золоте століття» давньоруського сакрального живопису», на яких передбачено залучення студентів до пошуку шляхів вирішення суперечностей у судженнях науковців і служителів церкви та спірних питань (викладач їх ставить заздалегідь), використовуючи архівні матеріали, матеріали науково-дослідних робіт та експедицій, ресурси мережі Інтернет, матеріал інших навчальних дисциплін; постійне залучення студентів до відповідей на запитання, які активізують думку, мобілізують до використання наявних знань і подальшого вивчення нового матеріалу; пошук різних варіантів вирішення проблеми, підбору засобів перевірки правильності її вирішення та вибору й теоретичного обґрунтування оптимального рішення. Методична специфіка проблемної лекції полягає в тому, що викладач повинен добре усвідомлювати, який із можливих варіантів рішення є оптимальним, який навчальний матеріал треба засвоїти студентам для вирішення проблемної ситуації; стимулюючи активну пошукову діяльність юнаків і дівчат, керує процесом пошуку рішень проблемної ситуації; не стримуючи активності студентів, надає консультації, розглядає помилки з тими, хто їх припустився; організує колективне обговорення проблемних питань і суперечностей. За допомогою проблемної лекції забезпечується досягнення трьох основних дидактичних цілей: засвоєння студентами теоретичних знань, розвиток теоретичного мислення, формування пізнавального інтересу до змісту навчальної дисципліни та професійної мотивації майбутнього спеціаліста;

– частково-пошуковий (евристичний) – передбачає самостійне вирішення студентами навчальної проблеми під керівництвом викладача. Основними прийомами реалізації цього методу у процесі підготовки художників сакрального живопису є залучення студентів до пошуку аргументації доведення гіпотези, висунутої викладачем; виділення з одного складного завдання кількох підзавдань; виокремлення запитань, що допомагають вибрати правильні шляхи вирішення завдання, одночасно вказують на різні підходи до його виконання; демонстрація способів дії з частковим розкриттям їхніх внутрішніх зв'язків; евристична бесіда. Найбільш послідовно цей вид технології проблемного навчання може бути реалізований у процесі організації семінару-дискусії, семінару-дослідження; семінару дослідницького характеру, присвяченого більш ґрунтовному вивченню матеріалу за темою «Сучасне українське сакральне мистецтво», на якому передбачена переважно групова робота, використання бесіди, вільного обміну думками. Підготовка семінару відбувається за заздалегідь запропонованими питаннями, які студенти малої групи повинні опрацювати самостійно, використовуючи різні джерела інформації (джерела частково визначаються викладачем, частково визначаються студентами групи), та представити відповіді у формі наукових повідомлень, які обговорюються академічною групою. Такі семінари поєднують наявну у студентів теоретичну підготовку з предмета з елементами науково-дослідної роботи, студенти не лише займаються трансляцією знань, але й набувають досвіду пошуково-пізнавальної діяльності [8].

– дослідницький – реалізується в тому разі, якщо студенти, усвідомивши проблему, самостійно розробляють план пошуку, формулюють припущення, обмірковують способи їх перевірки, проводять спостереження, класифікують, порівнюють, узагальнюють, доводять і роблять висновки. Технологія проблемного навчання дослідницького типу у професійній підготовці художників сакрального живопису може реалізовуватися в межах аудиторної та позааудиторної роботи за допомогою завдань на визначення ступеня достовірності отриманих результатів; під час виконання проєктів; пошуку історичних джерел, необхідних для написання ікон чи проведення реставраційних робіт.

Спеціальними функціями технології проблемного навчання, за М. Махмутовим, є виховання навичок творчого засвоєння знань (застосування системи логічних прийомів або окремих способів творчої діяльності) та творчого застосування знань (застосування засвоєних знань у новій ситуації) й умінь вирішувати навчальні проблеми; формування і накопичення досвіду творчої діяльності (оволодіння методами наукового дослідження, вирішення практичних проблем і художнього відображення дійсності); формування мотивів навчання, соціальних, моральних і пізнавальних потреб [7].

Проблемне навчання дасть змогу реалізувати в процесі навчання студентів художніх спеціальностей ідеї діалогу культур, що допоможе краще зрозуміти «іншу» культуру, а через неї – свою власну національну культуру, домогтися гармонійного поєднання «традиційного – інноваційного» [11], «світського – церковного» на основі мови мистецтва.

Серед технологій навчання в рамках інноваційного підходу одними із продуктивних є проектні технології, які являють собою важливий інструмент проблемного навчання і використовується переважно за дослідницького типу проблемного навчання. На думку О. Побірченко, «виконання студентами проектів (інформаційних, дослідницьких, практично-творчих) сприяє розвитку їхнього креативного, нестереотипного мислення, активності, самостійності та іншого» [10, с. 333].

Професійну компетентність майбутніх художників сакрального живопису розуміємо як інтегративну якість особистості живописця, що сформувалася в процесі навчання у професійно-творчому середовищі, розвивається й вдосконалюється у практичній професійній діяльності та забезпечує його професійну реалізацію у дусі вірності церковно-історичній культурі іконописного мистецтва та мистецтва створення сакральних просторів, духовним витокам, художньо-естетичним цінностям, стилістичним традиціям Православної церкви.

Основними складниками професійної компетентності є особистісно-індивідуальний, художньо-естетичний, художньо-практичний, дослідницький, комунікативний, інформаційний, а основними структурними компонентами визначено ціннісно-мотиваційний, професійно-когнітивний, діяльнісно-практичний, рефлексивний. Означені структурні компоненти виступають критеріями для оцінки рівня сформованості професійної компетентності.

Можливості технології проблемного навчання щодо формування професійної компетентності майбутніх художників сакрального живопису представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Можливості технології проблемного навчання у формуванні професійної компетентності майбутніх художників сакрального живопису

Компоненти	Можливості технологій
Ціннісно-мотиваційний	Сприяє досягненню мотивації успіху, усвідомленню моральної відповідальності за результати професійної діяльності, стимулює інтерес до вирішення професійних проблем, перетворює абстрактні знання у цінності майбутнього фахівця.
Професійно-когнітивний	Дає змогу отримати додаткову інформацію у процесі самостійного пошуку, поглибити теоретичні знання, розвинути вміння отримувати професійні знання у творчій діяльності, синтезувати їх і застосовувати на практиці, уміння робити раціональні висновки.
Діяльнісно-практичний	Під час реалізації принципу зв'язку навчання з реальною професійною діяльністю за колективної творчої роботи формуються професійно-практичні вміння майбутніх фахівців, їхня професійна самостійність і готовність до виконання професійних функцій у реальних умовах під керівництвом досвідченого майстра або самостійно.
Рефлексивний	Сприяє розвитку у студентів критичного мислення, здатності до самоаналізу та адекватної оцінки результатів своєї діяльності, підвищенню відповідальності за прийняті рішення у процесі виконання індивідуальних або групових завдань.

Здійснивши аналіз можливостей технології проблемного навчання, виявивши її значення для формування професійної компетентності майбутніх художників сакрального живопису, можемо констатувати таке:

– моделювання ситуацій, які пов'язані з реальною професійною діяльністю, проблемами, протиріччями і невідповідностями, що можуть виникати при цьому, навчає та дає можливість майбутньому фахівцю реально діяти, збагачуючи досвід практичної діяльності;

– реалізація індивідуальних або групових проектів дає змогу підготувати майбутніх фахівців до комплексного виконання професійних функцій, розвиває здатність взаємодіяти з іншими; розвиває пізнавальні навички, креативне мислення, здатність шукати й опрацювати необхідну інформацію; наближає майбутнього художника до реалізації індивідуальних і групових проектів, пов'язаних із розробленням і створенням сакральних просторів за дотримання заданого стилю; формує відповідальність за прийняті рішення та виконані професійні дії, уміння працювати в команді; дає змогу проявити індивідуальність художника.

– семінари дослідницького характеру з відмінною від лекцій тематикою та інформаційно-дослідницькі проекти, які передбачають самостійну або групову роботу на етапі становлення, формують готовність до професійного вирішення теоретичних і практичних завдань, уміння самостійно приймати рішення в умовах невизначеності, навички конструктивної критики; сприяють виробленню адекватної комунікативної поведінки майбутнього фахівця у професійній діяльності, формуванню вмінь розробляти проекти, опрацювати великі обсяги інформації. Використання на семінарських заняттях кейсів та інформаційно-дослідницьких проектів, розроблених з урахуванням принципу послідовності і систематичності, сприяє формуванню всіх складників професійної компетентності майбутнього художника сакрального живопису;

– зростає мотивація до навчання, формується відповідальність за прийняті рішення та виконані професійні дії.

Висновки. Отже, запропонована інноваційна технологія проблемного навчання є засобом максимального наближення майбутнього фахівця до реальної професійної діяльності та залучення його до виконання професійно-спрямованих завдань спочатку виконавського, а потім творчого характеру; сприяє набуттю досвіду фахової діяльності, дає змогу застосовувати теорію на практиці, формує навички як самостійної, так і групової творчої роботи.

Використана література:

1. Безина И. А. Формирование профессиональной компетенции в процессе обучения будущего художника холуйской лаковой миниатюрной живописи [Электронный ресурс] / И. А. Безина // Педагогика искусства. – 2014. – 2. – Режим доступа: <http://www.art-education.ru/electronic-journal/formirovanie-professionalnoy-kompetencii-v-processe-obucheniya-budushchego>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 12.08.2015.
2. Долгих Н. А. Обучение композиции в логике компетентного подхода / Н. А. Долгих // Вестник Томского гос. ун-та. – 2010. – № 336. – С. 164–168.
3. Кларин М. В. Инновации в обучении: метафоры и модели. Анализ зарубежного опыта / М. В. Кларин. – Москва: «Наука», 1997. – 223 с.
4. Кондратенко Е. В. Технологии профессионально-ориентированного обучения в вузе: учеб. пособие / Е. В. Кондратенко. – Йошкар-Ола: Марийский гос. ун-т, 2012. – 280 с.
5. Масол Л. М. Компетентный подход как фактор модернизации художественного образования / Масол Людмила Михайловна // Современное музыкальное и художественное образование (опыт, проблемы, перспективы): материалы Междунар. науч.-практ. конф.-съезда (г. Москва, декабрь 2005 г.). – Москва: МГПУ, 2006. – С. 24–27.
6. Матюшкин А. М. Мышление, обучение, творчество / А. М. Матюшкин; Рос. акад. образования, Моск. психол.-соц. ин-т. – Москва: Изд-во Моск. психол.-соц. ин-та; Воронеж: МОДЭК, 2003. – 718 с.
7. Махмутов М. И. Проблемное обучение: основные вопросы теории / М. И. Махмутов. – Москва: «Педагогика», 1975. – 368 с.
8. Овчарук О. В. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти / О. В. Овчарук // Стратегія реформування освіти в Україні: рекомендації з освітньої політики; за заг. ред. В. Л. Андрущенко. – Київ: «К.І.С.», 2003. – С. 13–41.
9. Павлюк Л. В. Проблемне навчання як засіб формування дослідницьких вмінь / Л. В. Павлюк // Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи: зб. наук. пр. – Київ: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2012. – Вип. 31. – С. 167–174.
10. Побірченко О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва в контексті застосування сучасних інноваційних технологій / О. М. Побірченко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. Павла Тичини; гол. ред. М. Т. Мартинюк. – Умань: ФОП Жовтий О. О., 2014. – Ч. 1. – С. 328–335.
11. Цзюй Чжаочунь. Дидактические основы обучения студентов изобразительному искусству в системе высшего художественно-педагогического образования России и Китая [Электронный ресурс] / Цзюй Чжаочунь // Современные проблемы науки и образования. – 2014. – № 1. – Режим доступа: <http://www.science-education.ru/115-11391>. – Назва з екрана. – Дата звернення: 27. 07. 2014.
12. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посіб. / М. М. Фіцула. – Київ: «Академія», 2002. – 528 с.
13. Шакирова В. Ф. Профессиональная компетентность как характеристика профессионального становления личности студента-художника / В. Ф. Шакирова // Вестник МГОУ. Серия: «Педагогика». – 2011. – № 4. – С. 204–209.

References:

1. Bezyna Y. A. Formirovaniye professionalnoy kompetentsii v protsesse obucheniya budushchego khudozhnika kholuyskoy lakovoy miniatyurnoy zhivopisi [Elektronnyy resurs] / I. A. Bezina // Pedagogika iskusstva. – 2014. – 2. – Rezhym dostupu: <http://www.art-education.ru/electronic-journal/formirovanie-professionalnoy-kompetencii-v-processe-obucheniya-budushchego>. – Nazva z ekrana. – Data zvernennia: 12.08.2015.
2. Dolhikh N. A. Obucheniye kompozitsii v logike kompetentnogo podkhoda / N. A. Dolgikh // Vestnik Tomskogo gos. un-ta. – 2010. – № 336. – S. 164–168.
3. Klarin M. V. Innovatsii v obuchenii: metafory i modeli. Analiz zarubezhnogo opyta / M. V. Klarin. – Moscow: «Nauka», 1997. – 223 s.
4. Kondratenko E. V. Tekhnologii professionalno-orientirovannogo obucheniya v vuze: ucheb. posobiye / E. V. Kondratenko. – Yoshkar-Ola: Mariyskiy gos. un-t, 2012. – 280 s.
5. Masol L. M. Kompetentnostnyy podkhod kak faktor modernizatsii khudozhestvennogo obrazovaniya / Masol Lyudmila Mikhaylovna // Sovremennoye muzykalnoye i khudozhestvennoye obrazovaniye (opyt. problemy. perspektivy): materialy Mezhdunar. nauch.-prakt. syezda (g. Moskva, dekabr 2005 g.). – MGPU. – Moscow, 2006. – S. 24–27.
6. Matiushkin A. M. Myshleniye. obucheniye. tvorchestvo / A. M. Matyushkin; Ros. akad. obrazovaniya. Mosk. psikhool.-sots. in-t. – Moscow: Izd-vo Mosk. psikhool.-sots. in-ta; Voronezh: MODEK, 2003. – 718 s.
7. Makhmutov M. Y. Problemnoye obucheniye: osnovnyye voprosy teorii / M. I. Makhmutov. – Moscow: «Pedagogika», 1975. – 368 s.
8. Ovcharuk O. V. Kompetentnosti yak kliuch do onovlennia zmistu osvity / O. V. Ovcharuk // Stratehiia reformuvannia osvity v Ukraini: rekomendatsii z osvithoi polityky; za zah. red. V. L. Andrushchenka. – Kyiv: «K.I.S.», 2003. – S. 13–41.
9. Pavliuk L. V. Problemne navchannia yak zasib formuvannia doslidnytskykh vmin / L. V. Pavliuk // Naukoviy chasopys NPU im. M. P. Drahomanova. Serii 5. Pedagogichni nauky: realii ta perspektivy: zb. nauk. pr. – Kyiv: NPU im. M. P. Drahomanova, 2012. – Vyp. 31. – S. 167–174.
10. Pobirchenko O. M. Profesiina pidhotovka maibutnikh uchyteliv obrazotvorchoho mystetstva v konteksti zastosuvannia suchasnykh innovatsiinykh tekhnolohii / O. M. Pobirchenko // Zbirnyk naukovykh prats Umanskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu im. Pavla Tychny; hol. red. M. T. Martyniuk. – Uman: FOP Zhovtyi O. O., 2014. – Ch. 1. – S. 328–335.
11. Tszuyy Chzhaochun. Didakticheskiye osnovy obucheniya studentov izobrazitelnomu iskusstvu v sisteme vysshego khudozhestvenno-pedagogicheskogo obrazovaniya Rossii i Kitaya [Elektronnyy resurs] / Tszuyy Chzhaochun // Sovremennyye

- problemy nauki i obrazovaniya. – 2014. – № 1. – Rezhim dostupu: <http://www.science-education.ru/115-11391>. – Nazva z ekrana. –Data zvernennia: 27. 07. 2014.
12. Fitsula M. M. Pedagogika: navch. posib. / M. M. Fitsula. – Kyiv: «Akademii», 2002. – 528 s.
13. Shakurova V. F. Professionalnaya kompetentnost kak kharakteristika professionalnogo stanovleniya lichnosti studenta-khudozhnika / V. F. Shakirova // Vestnik MGOU. Seriya: «Pedagogika». – 2011. – № 4. – S. 204–209.

Горбань С. И. Возможности технологии проблемного обучения в формировании профессиональной компетентности будущих художников сакральной живописи

В статье предпринята попытка на основе анализа возможностей технологии проблемного обучения обосновать необходимость ее внедрения в профессиональную подготовку будущих художников сакральной живописи. Раскрыты три типа проблемного обучения, характеризующихся особыми способами взаимодействия преподавателя и студентов; направления использования технологии проблемного обучения как инструмента обучения будущих художников сакральной живописи и средства максимального приближения будущего специалиста к реальной профессиональной деятельности. Отмечено производительность проектных технологий, представлявших собой важный инструмент проблемного обучения. Дано определение дефиниции «профессиональная компетентность художника сакральной живописи», ее составляющих и структуры. Представлены возможности технологии проблемного обучения в формировании профессиональной компетентности будущих художников сакральной живописи по критериям для оценки уровня ее сформированности.

Ключевые слова: художник сакральной живописи, инновационные технологии, технология проблемного обучения, профессиональная компетентность.

Horban S. I. Possibilities of technology for problem learning in formation of professional competence of future artists of sacral painting

The article attempts to prove the necessity of its implementation in the professional training of future artists of sacred painting on the basis of the analysis of the possibilities of the technology of problem education. Three types of problem learning are described, characterized by special methods of interaction between the teacher and students; directions of the use of technology of problem learning as an instrument of training future painters of sacral painting and the means of maximizing the approach of a future specialist to real professional activities. Design technology is an important tool for problem-based learning. The definition of the definition of «professional competence of the artist of sacred painting» of its components and structure is given. The possibilities of the technology of problem education in the formation of professional competence of future artists of sacred painting are presented on the criteria for assessing the level of its formation.

Key words: artist of sacral painting, innovative technologies, technology of problem learning, professional competence.

УДК 316.614-053.5:37.018

Грибцова Т. О.

РЕАЛІЗАЦІЯ УМОВ СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ ДО САМОСТІЙНОГО ЖИТТЯ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ ШКІЛ-ІНТЕРНАТІВ

У статті проаналізовано соціально-педагогічні умови соціальної адаптації дітей молодшого шкільного віку до самостійного життя в інтернатних закладах. Визначено основні характеристики процесу соціальної адаптації та специфіку його проявів в умовах інтернатних закладів. Категорію "соціально-педагогічні умови" визначено на основі аналізу сучасних педагогічних і соціально-педагогічних досліджень як фактор, що зумовлює результативність процесу соціальної адаптації молодшого шкільного віку загальноосвітніх шкіл-інтернатів до самостійного життя. Особлива увага приділяється обґрунтуванню таких умов, як модернізація педагогічного процесу та використання інтерактивних педагогічних технологій. Особливості впровадження соціально-педагогічних умов адаптації учнів молодших класів загальноосвітніх шкіл-інтернатів детерміновані метою формування самодостатньої особистості, здатної до самостійного життя в сучасному інформаційному суспільстві у різноманітних проявах, визначення нею власного життєвого шляху та життєвих перспектив.

Ключові слова: соціальна адаптація, соціально-педагогічні умови, молодші школярі, соціалізація, самостійне життя, казкотерапія, казка, компетенції, інтерактивні технології, модернізація.

Упроваджуючи розроблені умови соціальної адаптації до самостійного життя молодших школярів в умовах загальноосвітніх шкіл-інтернатів, ми спирались на те, що процес такої соціальної адаптації особистості може бути продуктивним тільки тоді, якщо будуть задіяні всі умови як системна цілісність, оскільки втілення умов частково не може вирішувати зазначену мету ефективно.

Мета статті – аналіз соціально-педагогічних умов соціальної адаптації дітей молодшого шкільного віку до самостійного життя в інтернатних закладах.

Унаслідок аналізу стану практичної діяльності загальноосвітніх шкіл-інтернатів визначено негативні фактори соціального впливу, що суттєво позначаються на протіканні та результатах соціальної адаптації до самостійного життя особистості, як-от вплив навколишнього середовища, вплив суспільного строю і типу культури суспільства, вплив соціального статусу та статі індивіда.